

Beheerplan verbetering biodiversiteit groenzones Provinciale Infrastructuur

Algemeen deel: beheerprincipes
Provincie Noord-Holland

BIO

INHOUD

3		1	Inleiding
4		2	Doelstelling biodiversiteit
4		3	Uitgangspunten aanplant en onderhoud
4		3.1	Aanplant
4		3.1.1	Soortkeuze
4		3.1.2	Kruidachtige vegetaties
5		3.1.3	Houtachtige vegetaties
5		3.1.4	Moment van aanplant bomen en struiken
5		3.2	Onderhoud
5		3.2.1	Kruidachtige vegetaties
6		3.2.2	Houtachtige vegetaties
7		3.2.3	Watergangen en -partijen
8		3.2.4	Poelen
8		3.2.5	(Natuurvriendelijke) Oevers
8		4	Plantvakken
9		5	Faunavoorzieningen
9		6	Overige objecten
9		7	Plagsoorten/invasieve exoten
9		8	Gebruik chemische bestrijdingsmiddelen
9		9	Monitoring
11		10	Toelichting op het gebruik van het format
11		11	Tenslotte

1 INLEIDING

De primaire functie van de groenzones langs (vaar)wegen is die voor de infrastructuur; bijvoorbeeld als vluchtzone, water afvoerende zone of als standplaats voor bebording.

Maar zeker ook is de ecologische functie van een groot belang. De provincie Noord-Holland wil daar een optimale invulling aan geven die recht doet aan de landschappelijke inpassing en bovenal aan de biodiversiteit.

Als opdrachtgever is het noodzakelijk een zodanig goede opdracht te geven, zodat de opdrachtnemer een voldoende goed beeld krijgt van de visie en doelstelling achter de groeneisen in het contract. Daartoe staat een tweetal documenten aan de basis:

- 1 De Uitwerkingsnota groenzones (Provincie Noord-Holland, 2016); een algemeen deel én op hoofdlijnen is per (vaar)weg aangegeven met welke inrichting de (vaar)weg het beste in het omliggende landschap kan worden ingepast. Dit is een uitwerking van bestaand beleid op het gebied van mobiliteit, natuur, cultuurhistorie en milieu, met de nadruk op landschappelijke inpassing. De hierin opgenomen inrichtingsprincipes moeten binnen projecten nog nader worden uitgewerkt. Er is nog geen rekening gehouden met de werkelijke oppervlakte van een groenzone, eventuele aanwezigheid van kabels- en leidingen of klanteisen vanuit de omgeving.
- 2 Het Beheerplan verbetering biodiversiteit per (vaar)weg; Algemeen Deel. Dit is de verbindende schakel tussen de Uitwerkingsnota en de eisen voor beheer en onderhoud in de gebiedscontracten. Het hier voorliggende Algemeen Deel geeft de uitgangspunten voor het onderhoud van het groenareaal, de overall doelstelling voor biodiversiteit en binnen welke kaders de provincie Noord-Holland het onderhoud uitgevoerd wil zien; de gedachte achter de eisen in het contract. Aanvullend op dit Algemeen Deel wordt door de gebiedsaannemer per (vaar)weg door middel van een vast format aangegeven waar specifieke verbeteringen in biodiversiteit mogelijk zijn en op welke wijze deze kunnen worden behaald. Deze documenten vormen samen het Beheerplan Verbetering Biodiversiteit. De aangedragen voorstellen zullen vervolgens door Opdrachtgever worden beoordeeld.

Buiten de scope van dit beheerplan vallen alle beheeractiviteiten die geen direct raakvlak hebben met biodiversiteit en/of die voldoende gedekt worden door de hiertoe opgenomen eisen, zoals aanleg en onderhoud van faunavoorzieningen en het snoeien van bomen. De looptijd van het Beheerplan verbetering biodiversiteit is tot einde van het desbetreffende contract.

Bermen langs wegen en vaarwater vormen een belangrijke potentiële bron voor biodiversiteit (foto Bas Beentjes).

2 DOELSTELLING BIODIVERSITEIT

Het hoofddoel van het provinciale natuurbeleid is het behouden, versterken en verbeteren van de biodiversiteit in Noord-Holland. De meest eenvoudige benadering is hierbij van toepassing: daar waar kansen zijn voor verbetering, moeten die benut worden indien mogelijk. Biodiversiteit is echter een breed begrip. De noodklok is geluid ten aanzien van het voorkomen –in soorten en in aantallen– van insecten en de plaats die zij innemen in de voedselketen. Daarom is de doelstelling voor de groenzones langs provinciale infrastructuur in de eerste plaats verbetering van het voedselaanbod voor en de leefomgeving van insecten. Dit betekent dat wij –op een enkele uitzondering na– alleen inheems plantmateriaal toepassen dat waar mogelijk van biologische herkomst is. Naast een zeer gevarieerde beplanting zal aanvullend gekeken moeten worden naar de overige randvoorwaarden voor het voorkomen van soorten zoals graaf- en nestgelegenheid, luwte etc. Naast insecten passen wij ook voor de soortgroepen vleermuizen, vogels, vissen en kleine zoogdieren waar mogelijk verbetermaatregelen toe in het provinciaal areaal.

3 UITGANGSPUNTEN AANPLANT EN ONDERHOUD

Voor alle keuzes in beplanting merken wij op dat deze locatie-specifiek zijn. Om zoveel als mogelijk variatie te krijgen, is het noodzakelijk niet steeds terug te grijpen op eerder gemaakte keuzes, maar regelmatig opnieuw te kijken of en hoe meer of een andere variatie mogelijk is. Per (vaar)wegdeel is daarom maatwerk nodig. Middels het invullen van het format groenbeheerplan kunnen de benodigde maatregelen per (vaar)wegdeel worden afgeleid en geformuleerd.

3.1 AANPLANT

3.1.1 Soortkeuze

De belangrijkste uitgangspunten in deze zijn: ‘inheems’, geen ‘cultivar’ en ‘variatie’. Daarnaast zijn kwalificaties als ‘biologisch gekweekt’ en ‘passend bij de lokaal Potentieel Natuurlijke Vegetatie’ minstens zo belangrijk, maar niet altijd volledig te realiseren. Een logisch gevolg van de doelstelling ‘zo hoog mogelijke biodiversiteit’ is dat nieuwe beplanting altijd inheems is. Soorten die bekend zijn met ziekteverschijnselen waardoor de kans op het halen van volwassen groeifase nihil is, worden niet toegepast; bijvoorbeeld *Fraxinus* of slecht resistente *Ulmus*-soorten of terughoudend toegepast; *Salix Alba*. Met inheems wordt bedoeld: met de oorsprong van de genen uit de Benelux/Duitsland/West Europa. Voor al deze eisen geldt dat dit het uitgangspunt is. Dat wil niet zeggen dat afwijkingen niet mogelijk zijn; echter alleen nadat onderbouwd is dat het niet mogelijk is te voldoen aan de eis (bijvoorbeeld bij bomen: *Ulmus spec.*). Een reden om af te wijken van uitsluitend ‘inheems’ kan worden ingegeven door de locatie van de aanplant. Bij de toepassing van grote hoeveelheden kan verlaging van potentiële ziektedruk daarvoor ook een aanleiding zijn. Aanplant in de bebouwde kom of in het buitengebied waar bebouwing aanwezig is, kan reden geven aan te sluiten bij ter plaatse reeds aanwezige –niet inheemse– beplanting. Echter, ook hiervoor geldt; alleen na onderbouwing dat de primaire eis niet passend is etc. en het percentage ‘niet inheems/cultivar’ betreft maximaal 30% van de gehele aanplant.

3.1.2 Kruidachtige vegetaties

Inzaaien

De provincie Noord-Holland is terughoudend met het inzaaien van bloemenmengsels in bestaande situaties. Vaak is de bestaande vegetatie al zodanig soortenrijk dat het door middel van het toegepaste verschrallingsbeheer voldoende in diversiteit zal toenemen. Daar waar uit inventarisatie blijkt dat er ter plaatse zeer weinig soorten aanwezig zijn, kan extra inzaaien met bloemenmengsels overwogen worden. Bij alle nieuw in te zaaien oppervlakten is de doelstelling een bloemenmengsel in combinatie met een grasmengsel (veelal B3) toe te passen. Afhankelijk van de omstandigheden ter plaatse, een vlakke berm of een steil talud, kan de verhouding tussen grassen en bloemen worden bepaald en gestuurd worden in de maximale hoogte van de te selecteren soorten. Naarmate zo snel mogelijk een dichtere zode vereist is, kan gekozen worden voor een hoger percentage aan grassen. Voor een vlakke berm of een minder steil talud kan het percentage bloemen veel hoger zijn (bijvoorbeeld 20%B3/80% bloemenmengsel). Inzaaien geschiedt alleen op maagdelijke bodem die is afgeplagd of omgeploegd (niet gefreesd).

Zaadmengsels zijn uitsluitend van biologische teelt en worden afgenomen van De Cruydhoeck, De Bolderik of Medigran of een gelijkwaardige (biologische) leverancier. Informatie over de soortkeuze, toepassing in relatie tot de groeiplaats, het ontwikkelingsbeheer en het beheer op langere termijn is terug te vinden op websites van deze leveranciers.

3.1.3 Houtachtige vegetaties

Gesloten beplantingen/struiken

Voor nieuwe struiken is de aanplantmethode Ruyten (Integrale Beplantingsmethode Ruyten) (Van Dijk 2006, De Boomkwekerij 8 (24 februari 2006)) het uitgangspunt; aanplant van een grotere maat op eindbeeld in plaats van grote hoeveelheden bosplantsoen die daarna vele dunningsrondes nodig hebben. Genoemde plantmethode vereist de eerste jaren na aanplant extra zorg, met name met water geven en uitmaaïen. Dit verdient zich op de lange termijn terug doordat dunnen op den duur nagenoeg niet meer nodig is.

Open beplantingen/bomen

Bij de aanplant van nieuwe bomen wordt uitgegaan van op eigen wortel gekweekte, dus niet geënte, bomen. Vanzelfsprekend moet voldaan worden aan de in contracten opgenomen eisen voor veiligheid die resulteren in afstand ten opzichte van de verharding etc.. Puur vanuit de kwaliteit van de beplanting zelf gekeken, gelden voor bomen de in het Handboek Bomen (Norminstituut Bomen, 2018) opgenomen eisen. Een van de belangrijkste uitgangspunten van dit Handboek is dat per boom berekend en gerealiseerd wordt wat het minimale aantal m³ groeiplaats is dat nodig is om uiteindelijk de geëiste levensduur te kunnen bereiken, inclusief de kwaliteit van die groeiplaats. In rijen direct langs de infrastructuur wordt een minimale plantafstand van 12 meter gehanteerd voor bomen van de 1e grootte. Naarmate minder grote bomen worden toegepast kan hiervan worden afgeweken, mits de kronen elkaar in volgroeide staat niet zullen raken. De gedachte hierbij is dat er zo min mogelijk dood hout gevormd wordt wat in potentie een extra risico voor de weggebruiker kan opleveren.

Bij aanplant van meerdere bomen wordt minimaal gebruik gemaakt van 3 verschillende soorten welke aselektief in een strooipatroon worden neergezet, tenzij de Uitwerkingsnota vanwege de cultuurhistorie nadrukkelijk anders vereist. Indien er voldoende ruimte aanwezig is, worden er in bomenrijen ook struiken gezet en vlakken met een kruidlaag gerealiseerd. Dat betekent dat een bomenrij lang niet altijd exact symmetrisch hoeft te zijn; waar mogelijk streven wij naar de realisatie van een boomlaag, een struiklaag en een kruidlaag. Hoe meer variatie er gerealiseerd kan worden, hoe meer biodiversiteit en hoe beter de beplanting bestand is tegen ziekten en plagen.

Als aanplantmaat wordt doorgaans 18/20 gehanteerd tenzij de aanplantlocatie zich in open terrein bevindt, dan is een kleinere maat toegestaan.

3.1.4 Moment van aanplant bomen en struiken

Het moment van aanplant en het slagingspercentage van aanplant hebben een nauw verband met elkaar. Vandaar dat wij de voorkeur hebben voor realisatie van aanplant in de maanden voor de winter; oktober, november en zo nodig december. Afwijking daarvan alleen na overleg.

3.2 ONDERHOUD

3.2.1 Kruidachtige vegetaties

Specifieke doelstelling

In het rapport 'Bijen in de berm' van bureau Waardenburg uit 2014 is een eerste categorisering gemaakt van de provinciale bermen op basis van de vegetatie-indeling volgens Keijzer (Rijkswaterstaat, 2008). Een toelichting op deze werkwijze is terug te vinden in hoofdstuk 3.3, 3.4, 5 en 6 van genoemd rapport. Gevraagd wordt in de beheerplannen Verbetering Biodiversiteit, van deze methode gebruik te maken en te actualiseren aan de huidige situatie buiten. Het werken met een huidig beeld en eind-(streef)beeld geeft inzicht in de ontwikkelingsfase van de vegetatie en vergemakkelijkt de communicatie hierover doordat helder is wat bedoeld wordt. Alle te nemen onderhoudsmaatregelen dragen bij aan de doelstelling eindbeeld en moeten daarmee in lijn zijn.

Maaivormen

Voor de kruidlaag in de bermen geldt een verschrallingsdoelstelling door middel van goed maaibeheer op locaties waar dat mogelijk en zinvol is. Kritische factoren daarbij zijn breedte van de berm, bereikbaarheid, verkeersintensiteit en de aanwezigheid van overige beplanting/bomen.

Het toepassen van een andere/intensievere maaimaatregel achten wij zinvol, mits deze vanuit het oogpunt van verkeershinder acceptabel is én de (potentiele) resultaten voldoende opwegen tegen de investering. Dit betekent dat maaïen-klepelen tot een minimum beperkt moet worden en voornamelijk zal passen bij zeer smalle bermen. Waar mogelijk is er de voorkeur voor het toepassen van maaï-zuigen/afvoeren in plaats van klepelen. Als beste maaimaatregel geldt maaïen-afvoeren, waarbij het maaïsel een aantal dagen blijft liggen om zaad te kunnen afzetten.

Sinusmaaien in een brede berm met ecologische potentie (foto Waaksaam).

Afhankelijk van de lokale omstandigheden zijn verschillende vormen van maaien-afvoeren mogelijk; de klassieke wijze van een geheel perceel, gefaseerd maaien (mozaïek-maaien) en sinus-maaien.

Gefaseerd maaien (maaïen-afvoeren) is voor de beheerplannen het uitgangspunt waarbij men minimaal 10-30% per 100 meter wisselend laat staan, óók bij de laatste maaionde voor de winter. Er wordt pas gemaaid als minimaal 75% van de aanwezige belangrijke nectar biedende soorten uitgebloeid is en zaad heeft gezet. Na het maaïen blijft er een reststoppel achter van minimaal 8 centimeter. Het maaïsel blijft minimaal 3 en maximaal 6 dagen liggen. In tijden van droogte wordt het maaïen uitgesteld of beperkt tot het hoogst noodzakelijke voor de verkeersveiligheid, zodat voorkomen wordt dat de zode verder verdroogt.

Best	maaïen-afvoeren/gefaseerd maaïen/sinus
Beter	maaïen-zuigen/gefaseerd maaïen
Minder	klepelen

In de data van de Provincie Noord-Holland staat vermeld welke maaimaatregel tot op heden is toegepast. Een betere maatregel kan altijd zonder meer door de opdrachtnemer worden toegepast, mits goed onderbouwd dat de (potentiele) resultaten voldoende opwegen tegen de investering. Een mindere maatregel is alleen mogelijk na overleg en instemming van opdrachtgever.

Materieel

In het beheerplan wordt aangegeven welk materieel gebruikt wordt om te maaïen. Daarin wordt uiteengezet wat het effect van dit materieel is op de dichtheid en waterdoorlatendheid van de ondergrond en of en zo ja welke verbeteringen er mogelijk zijn.

3.2.2 Houtachtige vegetaties

Gesloten beplantingen/struiken

In het areaal van provincie Noord-Holland is struikbeplanting in veel gevallen reeds tientallen jaren oud en veelal kwalitatief matig onderhouden. Het gevolg hiervan is dat een aantal soorten dominant aanwezig is (bv. meidoorn, (veld) esdoorn), struiken zijn doorgegroeid tot bomen en de binnenkant van de bosschage is uitgehold, kaal. Hierdoor is de ecologische waarde van dergelijke beplanting minimaal.

Voldoen aan enige beeldkwaliteit en biodiversiteitskwaliteit betekent dat er geïnvesteerd moet worden in de opzet van planmatig onderhoud en waar nodig (selectieve) vernieuwing. Boomvormers zullen deels definitief moeten worden verwijderd en voor blijvende beplanting zal teruggezet moeten worden. Dit kan zowel vanuit landschappelijk- als ecologisch- en vooral financieel oogpunt niet in eens, maar zal gefaseerd uitgewerkt moeten worden. Inventarisatie hiervan en voorstellen (voorzien van prioriteiten waar de meeste winst is te halen) voor (gefaseerde) verbetering passen bij uitstek in een beheerplan voor verbetering van de biodiversiteit.

Bermonderhoud wordt veelal uitgevoerd met zwaar materieel (foto Merlin Daleman).

Open beplantingen/bomen

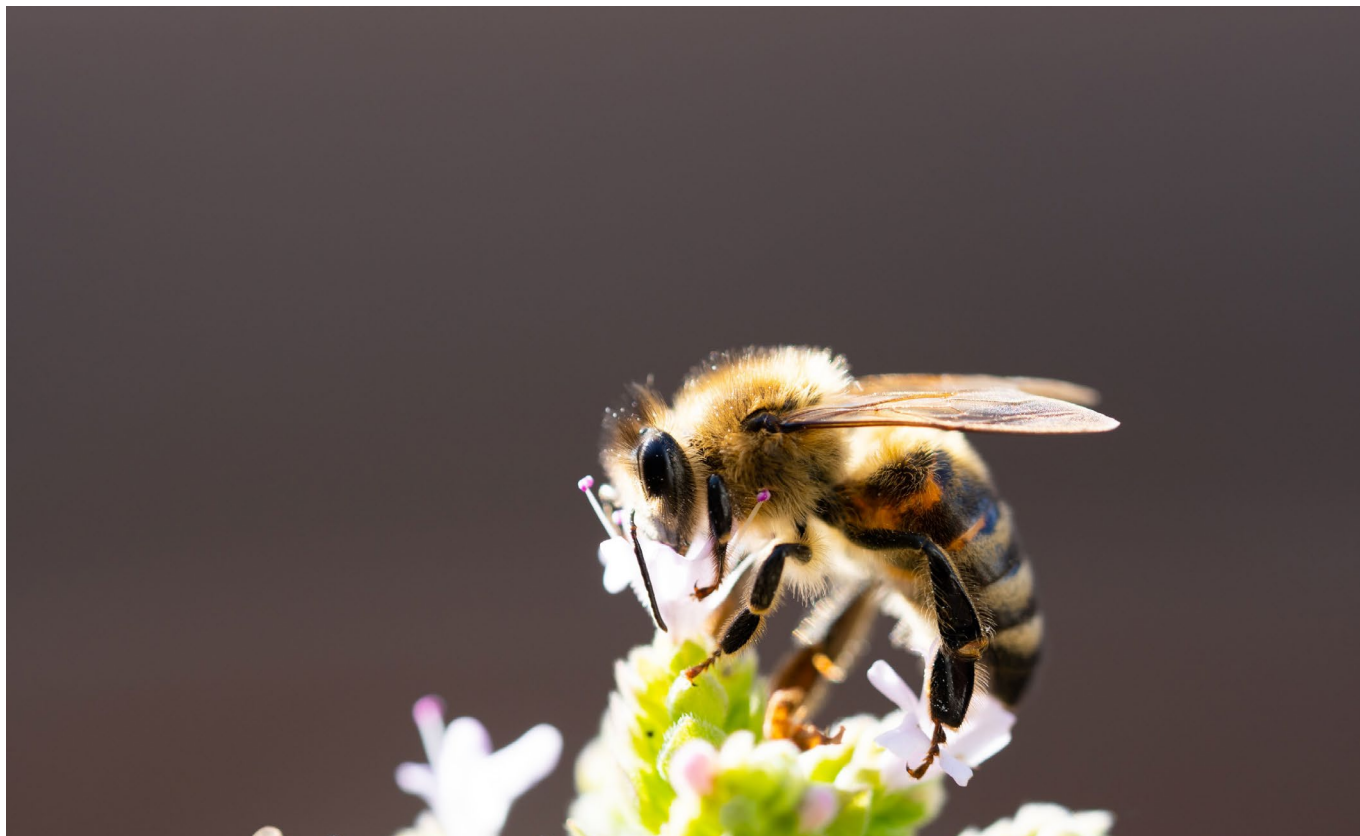
Het boomonderhoud en de vereiste snoeikwaliteit staan omschreven in de eisen in contracten. Conform het Handboek Bomen resulteert dit in een kwalificatie van de staat van onderhoud in 'aanvaard', 'actueel', 'achterstallig' of 'verwaarloosd', waarbij vereist wordt dat alle bomen voldoen aan de kwalificatie 'aanvaard'. Niet alle bomen zullen hier (als)nog aan kunnen (gaan) voldoen; bijvoorbeeld als gevolg van achterstallig onderhoud, waardoor te dikke takken zich te laag op de stam bevinden. Zolang dit geen gevaar voor de omgeving oplevert, kunnen deze bomen gehandhaafd blijven. Het is dus nadrukkelijk niet zo dat deze moeten worden gekapt of buitensporig moeten worden gesnoeid om te kunnen voldoen aan de eis.

De in onze onderhoudseisen genoemde 'takvrije stamlengte' is alleen daar vereist waar dit noodzakelijk is omwille van de veiligheid bij het gebruik van de weg en/of fiets- of voetpad. Bomen in overhoeken of op gazons die niet in een bosperceel staan, worden bij voorkeur bevederd aangeplant en behouden de takken tot aan het maaiveld; de maaimachine rijdt er omheen. Als onderdeel van op te stellen instandhoudingsplannen, waarin nieuw aan te planten bomen voorkomen, wordt opdrachtnemers gevraagd waar mogelijk pilots op te nemen met een andere benadering van het snoeien van bomen; zonder takvrije stamlengte met onderhoud door slechts het wegsnoeien van de doorgang die ter plaatse nodig is. Bij nieuwe bomen die aan 1 zijde aan de weg grenzen en aan de andere zijde aan bosschages of agrarisch gebied, kan ervoor gekozen worden deze aan 1 zijde vrij uit te laten lopen zodat niet altijd rondom een takvrije stamlengte nagestreefd hoeft te worden. De mogelijkheden hiervoor zijn afhankelijk van de specifieke locatie en de ter plaatse toegepaste boomsoort. Het doel hiervan is uiteindelijk de meer oorspronkelijke vorm van de boom te kunnen behouden en een natuurlijker begroeide stam, waardoor deze mogelijk beter bestand is tegen invloeden van buitenaf. Door de huidige snoeiwijze blijft niet zelden alleen het topje van de boom intact en dit is onwenselijk.

Als onderdeel van biodiversiteit zijn staand en liggend dood hout van essentieel belang. De diameter van het hiervoor toe te passen hout is bij voorkeur zo groot mogelijk voor losse toe te passen stammen. Takken kunnen in rillen worden gelegd, mits voorzien van een -natuurlijk ogende- vorm van versteviging, zodat de ril ook op langere termijn in stand blijft. Deze kan mogelijk later nog aangevuld kan worden. Liggend hout (en takkenrillen) worden alleen buiten de obstakelvrije zone toegepast en uit het oog van de weggebruiker. Dit ter voorkoming van uitlokking van vandalisme, voor de veiligheid van diersoorten (die gebruik willen maken van de schuilgelegenheid die een dergelijke ril geeft) én ter voorkoming van te veel verruiging.

3.2.3 Watergangen en -partijen

Het onderhoud moet voldoen aan de Keur. Bagger en maaiafval wordt in beginsel niet in de berm achter gelaten maar afgevoerd, of (via eventuele samenwerking met de aangrenzende agrariër), afgezet elders in het areaal, of in het uiterste geval

Meer structuur en nectardragende flora zijn goed voor insecten (foto Kris Mikael Kister).

naar een daartoe uitgerust bedrijf. Daar waar maaïen-afvoeren wordt toegepast is het niet passend om bagger en maairesten achter te laten. Alleen smalle bermen worden nog geklepeld (daar is dit echter veelal ook ongewenst in verband met de bermhoogte). Verbetering van biodiversiteit zoeken wij in dit deel van het areaal met name in gefaseerd maaïen van de waterplanten, mogelijk daar waar sprake is van enige over dimensionering van de watergang.

3.2.4 Poelen

Gefaseerd beheer is ook hier het uitgangspunt; minimaal in een driejarige cyclus.

3.2.5 (Natuurvriendelijke) Oevers

Groene oevers, ook langs of in vaarwegen, behoeven ook onderhoud. De volgende typen oevers kunnen aangetroffen worden:

- Oevers met harde beschoeiing: daar waar sprake is van rietvorming in het water, dient het riet gefaseerd gemaaid worden (met uitzondering van locaties waar dit omwille van de scheepvaartveiligheid niet mogelijk is). In een periode van drie jaar wordt het totale areaal aan riet gemaaid.
- Oevers zonder harde beschoeiing of met een vooroeververdediging: de oever kan als berm worden gemaaid.
- Natuurvriendelijke oever: de oever heeft een natuurfunctie en heeft een talud van ca. 1:5. Voor dit stuk oever zal in de regel reeds een instandhoudingsplan aanwezig zijn. Indien dat niet het geval is, dan kan voor het opstellen van het beheerplan de Handreiking Natuurvriendelijke Oevers (Stowa, 2009) worden gebruikt.
- Fauna-uittreeplaats (FUP): als onderdeel van de oever, vaak daar waar een steile en harde oeverbeschoeiing aanwezig is, kunnen zogenaamde FUP's zijn aangebracht. Deze hebben tot doel om het voor fauna mogelijk te maken in en uit het water te komen. Het ontwerp is aangepast op de doelsoort, en ook het onderhoud dient hierop afgestemd te zijn. Informatie hierover is terug te vinden in de Leidraad Faunavoorzieningen (RWS/Prorail, 2011). Een voorwaarde voor de realisatie van een FUP is de aanwezigheid van voldoende veilige ruimte waar de desbetreffende soort de weg kan vervolgen.

4 PLANTVAKKEN

Onder plantvakken valt alle beplanting die niet onder 'open of gesloten beplanting' (van houtige vegetatie) valt. Dat zijn bijvoorbeeld de rotondes, de 'wangen' rondom de rotondes, heggen en overige kleinschalige sierbeplanting. Voor deze objecten gelden dezelfde uitgangspunten als voor de overige beplanting; inheems en passend in de omgeving, waarvan afgeweken kan worden als het een bebouwde omgeving betreft.

5 FAUNAVOORZIENINGEN

Onderhoud van faunavorzieningen in het algemeen en fauna-uittreedplaatsen als onderdeel daarvan, vinden wij zeer belangrijk. In het beheerplan zien wij graag -onderbouwde- voorstellen opgenomen voor voorzieningen die aanzienlijke verbetering brengen ter plaatse van huidige hotspots van slachtoffers (van weg of vaarweg). Zie hiervoor ook de Leidraad Faunavorzieningen (RWS/Prorail, 2011).

6 OVERIGE OBJECTEN

Het provinciaal areaal bevat ook specifieke objecten en/of locaties, zoals steunpunten, de omgeving van een brug, de omgeving van een sluis, een eendenkooi of een specifieke overhoek die binnen de beheergrenzen van de infrastructuur ligt. Ook hiervan kunnen wij ons voorstellen dat er verbeteringen voor de biodiversiteit mogelijk zijn. Met name de zogenoemde 'tuintjes', soms aanwezig op bovengenoemde locaties zijn tientallen jaren geleden op een bepaalde manier ingericht die veelal geen biodiversiteitsdoelstelling bevatte. Ingrepen kunnen soms heel eenvoudig zijn; de vervanging van een uitheemse struik voor een inheemse, het aanbrengen van variatie in beplanting of het vervangen van een gazon dat nu 20x per jaar gemaaid wordt, voor een bloemrijke weide. Dit moet dan wel passen bij het op dit moment geldende gebruik van dat object.

7 PLAAGSOORTEN/INVASIEVE EXOTEN

Alle inheemse plantensoorten hebben (in meer of minder mate) een belangrijke rol in een biodiverse beplanting. Hoe meer variëteit aanwezig is in een beplanting, hoe waardevoller deze is. Plaagsoorten worden alleen daar bestreden waar vanuit het oogpunt van agrarisch gebruik van aangrenzende percelen het risico op uitzaaien groot is. Bij het afwegen van de belangen tussen biodiversiteit en agrarisch gebruik is er ruimte om de bloeifase van de plaagsoorten zolang mogelijk in stand te houden en pas te maaien vlak voor sprake is van zaadvorming en/of verspreiding. In bebouwde of bosrijke omgeving is er geen aanleiding om deze soorten te bestrijden.

Dat is anders voor invasieve exoten. Deze horen niet thuis in het Hollandse landschap en zij verdrukken de inheemse beplanting. In beginsel moeten deze soorten bestreden worden met de doelstelling ze uit te roeien en hergroei en verdere verspreiding te voorkomen.

Maatregelen moeten wel effect hebben en nuttig zijn. Daar waar deze soorten al zodanig verspreid zijn dat maatregelen op grotere schaal geen enkel effect hebben, is de investering zinloos. Treedt in contact met mede-beheerders in het gebied om te komen tot een gezamenlijke aanpak in de bestrijding van de betreffende soorten(en).

8 GEBRUIK CHEMISCHE BESTRIJDINGSMIDDELEN

Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is niet toegestaan. Zie hiervoor ook de eis zoals opgenomen in het betreffende gebiedscontract.

9 MONITORING

Om aantoonbaar te maken dat een maatregel ook daadwerkelijk resultaat heeft, is het noodzakelijk dat -waar mogelijk- de biodiversiteit meetbaar is. Een algemeen gehanteerde werkwijze hierin is nog niet beschikbaar.

De Vlinderstichting/Floron heeft voor de kwalificatie van bermen op de aanwezigheid van nectarplanten de meetmethode 'Mijn berm bloeit' (Vlinderstichting, 2018) ontwikkeld. Er wordt nog onderzocht in hoeverre deze in de verschillende soorten bermen voldoende toepasbaar is; het niet beschikbaar zijn van nectar wil niet in alle gevallen zeggen dat de berm geen ecologische waarde heeft.

Verder is voor het maaibeheer van de kruidlaag de methode 'Kleurkeur' (Vlinderstichting, 2019) geïntroduceerd. De doelstelling hierbij is door een optimaal maaibeheer de ontwikkeling naar een steeds grotere verscheidenheid aan bloeiende kruidensoorten te bevorderen. Deze methode is niet direct een instrument voor monitoring, maar de werkwijze geeft kaders voor optimaal beheer.

IPC Groene Ruimte heeft de “Meetlat Biodiversiteit in de Praktijk®” ontwikkeld. Dit is een methode waar op basis van objectieve gegevens rondom de soortenrijkdom de biodiversiteit kan worden gekwantificeerd.

De provincie Noord-Holland wil graag inzicht krijgen in de biodiversiteitswaarde van het gehele areaal langs de provinciale infrastructuur en van de gras/kruidenrijke bermen in het bijzonder; bij de start van deze beheerplannen én aan het eind van het betreffende gebiedscontract.

Als onderdeel van de genoemde beheerplannen; voor de kwalificatie van de wegen en de HOV-banen dient een afgeleide van de Meetlat Biodiversiteit (IPCgroen) als uitgangspunt worden genomen (dit geldt niet voor vaarwegen). Door middel van een praktische toepassing, waarbij (niet alle) onderdelen pragmatisch worden beschouwd, kan redelijk eenvoudig inzicht en vergelijking in de tijd mogelijk worden gemaakt. De onderdelen 1j t/m 1q –van ‘indicatoren bosgemeenschap’- en heel deel 2 –‘Gradiënten en watergebonden indicatoren’- hoeven niet te worden uitgevoerd. Aan de overige onderdelen dient de aanwezig hoeveelheid te worden toegevoegd als deze niet wordt gevraagd (bijvoorbeeld bij dood hout). Dit kan dan een volgende beoordelingsronde worden herhaald waarna de resultaten kunnen worden vergeleken. De te beoordelen onderdelen en scores dienen te worden overgenomen in de bijgevoegde format.

Bij het toepassen van deze Meetlat wijzen wij erop dat deze niet op zichzelf staat; voorstellen voor maatregelen moeten lokaal passend zijn in de omgeving. Voor het gebruik van de Meetlat Biodiversiteit van IPCgroen dient u deze af te nemen van IPCgroen.

Sint Jansvlied en hommelt op slangenkruid (foto Marga Ronhaar).

10 TOELICHTING OP HET GEBRUIK VAN HET FORMAT

Gevraagd wordt het beheerplan per (vaar)weg op te stellen door gebruik te maken van het bijgeleverde format in Excel. Voor wegen, vaarwegen en HOV is een apart format beschikbaar.

Per (object)categorie (algemene gegevens, kruidachtige vegetaties, houtachtige vegetaties, watergangen- en partijen, oevers, plantvakken, faunavoorzieningen, aanvullende maatregelen, overige objecten, uitklaplijsten) is er een invultabel gemaakt waar alle input op weergegeven kan worden.

Het idee hierbij is dat voorstellen op hoofdlijnen worden geformuleerd en een eventuele verdere uitwerking alleen na overleg plaats vindt. De beheerplannen blijven op die manier compact. Ten aanzien van het detailniveau van de uitwerking wordt verwacht dat toe te passen soorten en hoeveelheden per locatie worden vermeld.

11 TENSLOTTE

Wij zien graag een proactieve benadering van de opdrachtnemer die tijdig bijschakelt indien dat nodig is en daarover communiceert. Wij verwachten bijvoorbeeld geïnformeerd te worden als extra maatregelen nodig zijn bij extreme droogte, na storm, plotselinge toename van faunaslachtoffers, of constatering van nieuwe aantastingen/ziekten, etc.

Maatregelen waarvan u verwacht dat deze een grote bijdrage aan de toename van biodiversiteit zullen leveren óf een probleem zullen oplossen dat nu nog onvoldoende is belegd in de huidige contracten, zien wij graag door u opgenomen in het op te stellen beheerplan. Bij de start van het opstellen van beheerplannen vragen wij u als eerste per gebied een pilottraject uit te werken.

Eén beheerplan voor één weg wordt vooruitlopend op het overige areaal, in nauw overleg tussen Opdrachtgever-

Opdrachtnemer, vorm gegeven. Op basis van de hierbij opgedane ervaringen kunnen de beheerplannen voor het overige areaal worden uitgewerkt. Op deze manier verwachten wij in goede samenwerking een mooi extra instrument te hebben waarmee we samen met u nog betere resultaten buiten kunnen bereiken.

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie

Provincie Noord-Holland
Directie BU | Sector BSP

Fotografie

Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging

Xeroxmediaservices

Haarlem, juli 2020

DIVERSITEIT